

Sprawiedliwość

na podstawie opowiadania Barbary Kosmowskiej "Koszulka z numerem sześć"

z tomu „Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach”

oraz rozdziału „Sprawiedliwość” z książki „Z dzieckiem w świat wartości”

(materiały: ww. zbiór opowiadań, duże kartki papieru, flipchart, pisaki)

Zadania dla nauczyciela:

Przeczytaj opowiadanie "Koszulka z numerem sześć" z tomu „Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach”.

Byłoby dobrze, gdyby uczniowie mogli w domu przeczytać sami to opowiadanie, a potem nauczyciel przeczytałby je głośno na lekcji.

Przeczytaj też rozdział „Sprawiedliwość” z książki Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej „Z dzieckiem w świat wartości”.

Cele lekcji:

1. Uświadomienie uczniom czym jest SPRAWIEDLIWOŚĆ, jaka jest jej definicja, co ona oznacza, jaki jest jej wpływ na jakość życia ludzi.
2. Uświadomienie uczniom, że Sprawiedliwość jest kategorią społeczną, umowną, nie istnieje sprawiedliwość biologiczna, dziejowa czy naturalna.
3. Wprowadzenie informacji na temat cech baśni – występuje tam zawsze kategoria sprawiedliwości – dobro jest nagradzane, a zło karane.
4. Nauczenie uczniów wieloaspektowego postrzegania SPRAWIEDLIWOŚCI.
5. Ćwiczenie umiejętności dyskusji – stosowania argumentów, kulturalnego odpierania argumentów przeciwnej strony.
6. Ćwiczenie wypowiedzi publicznych.
7. Ćwiczenie uważnego słuchania.

Przebieg lekcji:

1. Przeczytanie uczniom opowiadania „Koszulka z numerem sześć”.
2. Opowiedzenie tekstu przez chętnych uczniów.
3. Dyskusja.

Dyskusja:

Zacznijmy od ćwiczenia.

Ćwiczenie 1. Rozdajemy kilkorgu dzieciom po jednej kartce – każdemu taką samą. Pytamy, czy podział był sprawiedliwy i czy są z niego zadowolone. Każdy dostał jednakową kartkę, zatem odpowiedź będzie zapewne twierdząca. Następnie rozdajmy kredki drewniane, świecowe i pisaki w różnych kolorach. Czy dzieci są zadowolone i uważają podział za sprawiedliwy? Prawdopodobnie znajdą się głosy, że ktoś wolał kredkę w innym kolorze, ktoś pisak zamiast kredki, itp.

Zastanówmy się wspólnie i przedyskutujmy:

- Co to znaczy – sprawiedliwie?
- Czy to znaczy – tak samo?

Porozmawiajmy o zasobach, z którymi noworodki przychodzą na świat: zdrowie, urodzenie się w czasach pokoju, w rozwiniętym kraju, w kochającej, zasobnej rodzinie itp. lub – przeciwnie: niepełnosprawność, choroba, urodzenie się w czasach wojny, w biedzie, w rodzinie patologicznej itp. Czy to jest sprawiedliwe?

Omawiając sprawiedliwość podkreślmy jej społeczny charakter – sprawiedliwość „dokonuje się” pomiędzy ludźmi. Nie ma sprawiedliwości czy niesprawiedliwości natury, losu, śmierci (choć potocznie tak się czasem mówi); sprawiedliwość jest poszanowaniem równości praw społecznych czyli zasad stworzonych przez człowieka, nie przez naturę, jest wyrazem ludzkiej przyzwoitości wobec innych.

Czy prawo jest sprawiedliwe? Czy za taki sam czyn każdy, niezależnie od koneksji i stanu posiadania powinien być karany tak samo? Czy jest karany tak samo?

Podyskutujmy z dziećmi na temat następującej baśni o sprawiedliwości:

Biedak i bogacz pokłócili się. Bogacz uderzył biedaka w twarz. Ten udał się do sądu, by dochodzić sprawiedliwości. Sędzia, zapoznawszy się ze sprawą, wydał wyrok, by bogacz jako rekompensatę dla biedaka dał mu miseczkę ryżu. Wtem biedak poderwał się z miejsca, podbiegł do sędziego i go spoliczkował. Sędzia krzyknął: Dlaczego to zrobiłeś, nędzarzu?! Na to biedak: Właśnie nasza mnie taka ochota. A w obecnej sytuacji daję panu sędziemu miseczkę ryżu jako rekompensatę za policzek!

(M. Piquemal „Bajki filozoficzne”)

Sprawiedliwość jest bardziej skomplikowaną formą uczciwości. Jest wartością trudną, wymaga bowiem od człowieka, który pragnie ją stosować, rozwiniętego sumienia, pewnej wiedzy i doświadczenia, a także mocnego postanowienia, że kierować się będzie zasadą obiektywizmu i dobrej woli.

Musimy mieć przy tym świadomość, że nawet wtedy, gdy staramy się postępować jak najbardziej fair i sprawiedliwie, zawsze może znaleźć się ktoś, kto będzie się czuł pokrzywdzony i potraktowany niesprawiedliwie.

Wprowadzenie tej wartości i wskazanie na jej złożoność pomoże dzieciom bardziej obiektywnie popatrzeć na swoje oraz cudze postawy, działania i wybory oraz uświadomi im potrzebę brania pod uwagę wielu okoliczności przed podjęciem decyzji, tak, by była ona jak najbardziej sprawiedliwa.

Wypiszmy na arkuszu papieru wszystkie wartości, które są pokrewne SPRAWIEDLIWOŚCI:
Uczciwość, szacunek, przyzwoitość, solidarność, odpowiedzialność, mądrość, itp.

Przygotujmy wspólnie definicję SPRAWIEDLIWOŚCI stosując metodę „burzy mózgów”.

Definicje zapisujemy na planszy i wieszamy na ścianie w klasie.

Przykład definicji SPRAWIEDLIWOŚCI:

Sprawiedliwość to przestrzeganie zasady równości praw, poszanowanie prawdy, uczciwość w ocenianiu i sądzeniu oraz prawość postępowania, czyli inaczej ludzka przyzwoitość, postępowanie fair.

Ćwiczenie 2. Podzielmy klasę na cztery grupy. Poprośmy, by każda z nich przygotowała inscenizację opowiadania. Każda z grup niech położy akcent na inny punkt widzenia.

- Ze strony chłopców z drużyny
- Ze strony narratora
- Ze strony Mateusza
- Ze strony trenera

Zastanówmy się wspólnie, jak wygląda poczucie sprawiedliwości lub krzywdy w sytuacji, gdy nie zna się wszystkich okoliczności, całego kontekstu sytuacji.

Dlaczego ważne jest, np. w sądownictwie, by dokładnie poznać wszystkie okoliczności przestępstwa, motywy itp.

Na koniec: Wszyscy uczniowie napiszą na kartkach – jak czują się, gdy ktoś traktuje ich niesprawiedliwie, a jak wtedy, gdy mają przeświadczenie o sprawiedliwym załatwieniu sprawy, wydaniu osądu, ocenie itp.